

Handläggare: Gunilla Schedin
Telefon: 508 09 015

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd
2008-06-17

Ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Riksdagen beslutade i december 2007 att Apoteket Aktiebolag inte längre ska ha ensamrätt att bedriva detaljhandel med receptfria nikotinläkemedel. I mars i år infördes en ny lag som reglerar handeln med dessa läkemedel. Enligt den nya lagen ska kommunen svara för tillsyn över nikotinläkemedelsförsäljningen. Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för stadens tillsynsarbete.

Förvaltningen är positiv till förslaget, som bl.a. innebär att stadsdelsnämnderna fr.o.m. den 1 januari 2009 ska svara för tillsynen och att socialtjänstnämnden ska svara för samordning, information, utbildning och stöd till stadsdelsförvaltningarna i det praktiska tillsynsarbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Norrmalms stadsdelsförvaltnings planeringsavdelning på uppdrag av Kungsholmens stadsdelsförvaltning.

Bakgrund

Riksdagen beslutade den 19 december 2007 att Apoteket Aktiebolag inte längre ska ha ensamrätt att bedriva detaljhandel med receptfria nikotinläkemedel. Syftet med avregleringen är att öka tillgängligheten till läkemedlen och därigenom få fler rökare att använda dessa produkter i samband med rökavvänjning. Handeln med receptfria nikotinläkemedel regleras i lagen om detaljhandel med nikotinläkemedel (LDN), som trädde ikraft den 1 mars i år.

Socialtjänstförvaltningen har, med anledning av den nya lagstiftningen, tagit fram ett förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer vad gäller stadens tillsyn över handeln med nikotinläkemedel.

Sammanfattning av den nya lagstiftningen

Det är enligt den nya lagen förbjudet att sälja eller på annat sätt lämna ut receptfria nikotinläkemedel till den som inte fyllt 18 år. Den som lämnar ut nikotinläkemedel ska också förvissa sig om att mottagaren har uppnått 18 års ålder.

Där detaljhandel med nikotinläkemedel bedrivs ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller på annat sätt lämna ut nikotinläkemedel till underåriga. Den som bedriver detaljhandel med nikotinläkemedel ska också utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och se till att det finns ett lämpligt egenkontrollprogram.

En näringsidkare får, enligt den nya lagen, inte bedriva detaljhandel med nikotinläkemedel utan att först ha anmält handeln till den kommun där handeln ska bedrivas. Om näringsidkaren saknar fast driftställe i Sverige ska anmälan göras till Stockholms kommun. Kommunen ska snarast underrätta Läkemedelsverket om anmälan

Kommunen ska, enligt den nya lagen, utöva tillsyn över handeln med nikotinläkemedel och har rätt att, av den som bedriver detaljhandel med nikotinläkemedel, ta ut en avgift för tillsynsarbetet. Brister i hanteringen av nikotinläkemedelsförsäljning ska anmälas till Läkemedelsverket, som svarar för den övergripande tillsynen över att lagen efterföljs.

Socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer

Ansvar för *tillsyn* över handeln med nikotinläkemedel föreslås under år 2008 ligga på socialtjänstnämnden, detta bl.a. för att samla erfarenheter av hur regelverket ska tolkas och föra en dialog med Läkemedelsverket kring uppkomna frågeställningar.

Fr.o.m. den 1 januari 2009 föreslås tillsynsansvaret överföras till stadsdelsnämnderna. Socialtjänstnämnden föreslås dock ha det övergripande ansvaret för frågor kring handeln med nikotinläkemedel. I detta ingår att årsvis följa upp stadsdelsförvaltningarnas tillsynsarbete och följa utvecklingen av Läkemedelsverkets föreskrifter och anvisningar.

Vad gäller de näringsidkare som inte har något fast försäljningsställe, exempelvis i de fall försäljning sker via Internet eller på transportmedel, föreslås socialtjänstnämnden även efter år 2008 ansvara för tillsynen.

Vidare föreslås att socialtjänstnämnden, under 2008, får i uppdrag att uppdatera ärendestödet OL2 (stadens centrala datasystem för hantering av tillsyn över folköls- och tobaksförsäljning) för att även innefatta tillsynen över försäljning av nikotinläkemedel. Socialtjänstnämnden föreslås även få i uppdrag att arbeta fram de tillsynsdokument som behövs i det praktiska tillsynsarbetet samt svara för samordning, information, konsultativt stöd till stadsdelsförvaltningarna.

Vad gäller *tillsynsavgifter* föreslås att de försäljningsställen som inte anmält försäljning av vare sig folköl eller tobak ska betala en avgift på 1 000 kronor per år. Avgiften ska täcka kostnaden för administration, d.v.s. diarieföring, registrering i OL2 och liknande, samt kostnaden för tillsynsbesök.

För de butiker som anmält försäljning av folköl och/eller tobak föreslås tillsynsavgiften vara 500 kronor per år. I detta fall bedöms den tillsynsavgift näringsidkaren betalar för tillsyn över folköls- och eller tobaksförsäljning även kunna inrymma kostnaden för den årliga tillsynen över handeln med nikotinläkemedel.

Debiteringen av tillsynsavgiften för handeln med nikotinläkemedel föreslås följa de riktlinjer som gäller för folköls- och tobakstillsyn, vilket innebär att avgiften debiteras en gång per år och senast sista februari.

Eftersom den nya lagen trätt i kraft först den 1 mars i år föreslås tillsynsavgiften för innevarande år vara 500 kronor för samtliga näringsidkare med försäljning av nikotinläkemedel oberoende av när anmälan om försäljningen görs. Avgiften be-

döms kunna ska täcka kostnaden för administrationen kring anmälan och utveckling av OL2 samt kostnaden för eventuella tillsynsbesök under 2008.

Vad gäller den försäljning av nikotinläkemedel som kan bli aktuell på t.ex. restauranger föreslås att ingen avgift ska utgå om innehavaren har tillstånd för alkoholservering. Idag tas heller ingen avgift ut för eventuell tobaksförsäljning på restauranger.

TILLSYNSBESÖK

De försäljningsställen som har anmält försäljning ska få ett årligt tillsynsbesök. Tillsynsbesöket registreras i OL 2 senast inom en vecka. Vid tillsynsbesöket ska tillsynspersonalen:

- Vid behov informera om bestämmelser i lag och föreskrift samt tillsynsavgiften.
- Försäkra sig om att försäljningsstället har ett egenkontrollprogram som är anpassat efter verksamhetens behov och förutsättningar.
- Försäkra sig om att det på försäljningsstället finns minst en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut receptfria nikotinläkemedel till den som inte har fyllt 18 år.
- Försäkra sig om att det är anmäld näringsidkare som även bedriver försäljning av receptfria läkemedel.
- Informera om att uppgifter om konstaterade brister kommer att lämnas vidare till Läkemedelsverket.
- Tillsynspersonalen ska kunna styrka sin behörighet att utöva tillsynen (tjänstekort).
- Tillsynsbesöket ska dokumenteras.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till den föreslagna ansvarsfördelningen och riktlinjerna för stadens tillsynsarbete över handeln med nikotinläkemedel. Som socialtjänstförvaltningen framhållit finns det stora likheter mellan den tillsyn kommunen ansvarar för vad gäller försäljning av folköl och tobak och tillsynen över nikotinläkemedelsförsäljningen. Det är därför helt naturligt att tillsynsarbetet organiseras på liknande sätt som när det gäller folköl och tobak, d.v.s. ansvaret för den lokala tillsynen läggs på stadsdelsnämnderna.

Förvaltningen delar socialtjänstförvaltningens uppfattning att nämndernas kostnader för tillsynsbesök bör kunna inrymmas i den avgift näringsidkaren betalar för tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning, särskilt med tanke på att tillsyn över ni-

kotinläkemedelsförsäljning bör kunna göras i samband med de tillsynsbesök som görs vad gäller handeln med folköl och tobak.

Förvaltningen tycker också att det är rimligt att socialtjänstnämnden, på samma sätt som nu gäller för folköls- och eller tobaksförsäljning, ansvarar för samordning, information, utbildning och stöd till stadsdelsförvaltningarna i det praktiska tillsynsarbetet.

För att täcka socialtjänstnämndens kostnader för samordning, utbildning och liknande när det gäller folköls- och tobakstillsyn debiteras stadsdelsförvaltningarna en avgift utifrån antalet registrerade försäljningsställen inom respektive stadsdel. Av förslaget till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn över handeln med nikotinläkemedel framgår däremot inte om någon liknande debitering kommer att göras för att täcka socialtjänstförvaltningens kostnader för att hantera stadsdelsövergripande frågor. I detta fall behövs ett klargörande.

Bilaga

Förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.